

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פר' ויגש תשפ"ב

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני כניסת ויציאת השבת:

ירושלים - 16:00 | 17:15

תל אביב - 16:15 | 17:17

חיפה - 16:04 | 17:14

טבריה ומגדל - 16:10 | 17:12

באר שבע - 16:18 | 17:18

אתה לא אשם, אתה אחראי

לגלות את המשיח שבתוך יהודה

זה כל כך מהותי בעבודת הנפש של כולנו, ואני מבקש לטעון טענה שכבר האברבנאל מדבר בה באריכות בפרשת ויחי בברכות; בדר"כ העולם רואה את שלש הפרשות וישב-מקץ-ויגש כחטיבה אחת, סיפור מותח שקשה להפסיק בו, ואילו פרשת ויחי היא נפרדת, מעין 'אלבום תמונות משפחתי', סבא יעקב נפטר, יוסף גם כן, 'צילומים של סוף האירוע' ועל הדרך סבא גם מברך את המשפחה, אך לענ"ד דעתי זה פספוס לראות את זה ככה. המהלך שמתחיל בוישב ומסתיים בסוף פרשת ויחי הוא אחד, והוא 'הפיכתו של יהודה למלך ישראל ולאביו של המשיח'. זה כל כך ברור בברכות של יעקב - "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבן רגליו", "גור אריה יהודה, כרע רבץ כארי", אתה אביו של משיח בן דוד. כל אחד בעם ישראל, במארג האורגני מופלא הזה, צריך לדעת את תפקידו, את הקשר שלו עם כולם, ואתה יהודה, אתה המלכות, ואסור שזה יופר.²

אני רוצה להגיע לעומקה של האמירה הזו מתוך התובנות שאנו מדברים בהן בשבועות האחרונים - 'שליטה והאשמה' מול 'אחריות ותיקון'. כל הפרשיות הללו הן אינן רק 'סיפור מפעם' אלא עבודה יומיומית של כולנו, איך אני הופך בעצם ומביא לפועל את המשיח שבי. "כל ימי חיך - להביא לימות המשיח" (הגדה של פסח), וכל אחד צריך להעמיק ולמצוא איפה הוא עצמו נמצא כאן בסיפור הזה.

בסוף השיעור נחזור אי"ה להתוודעותו של יוסף לאחיו, אבל הפעם נתחיל את הדברים בשלב מוקדם יותר. נחזור בקצרה על הדברים הידועים - האחים כבר נמצאים במצרים, יוסף חושד בהם כמרגלים ואוסר את כולם למשמר שלשת ימים. ביום השלישי הוא מוציא אותם ואוסר רק אחד, במטרה לשחרר אותם שיעלו לביתם להביא את אחיהם הקטן. כל פרט פה מכוון לסיטואציה דומה שיוסף עצמו חווה בעבר על ידי האחים - הוא מכניס אותם לבור (כפי שהם הכניסו אותו לבור), ביום השלישי הוא מוציא אותם (זוכרים את היום השלישי במעשה שכם?)

להיות בשמחה - תמיד

נתחיל באוירת שמחת גמרה של תורה¹ - לא תמיד אנחנו שמים לב אבל הדבר הראשון שהיה חשוב ליוסף לומר לאחיו הוא להיות בשמחה. עשרים ושתיים שנה מאז הם התראו, היו להם תוכניות להרוג אותו ואחר כך 'רק' למכור אותו, גם כעת האחים הגיעו למצרים במגמה לא הכי טובה - גם על פי הפשט ובוודאי ע"פ המדרש שחיפשו אותו בשוק של זונות - ועכשיו הכל התהפך, אבל הדבר הראשון שיוסף אומר לאחיו הוא -

וְעַתָּה אֵל תַּעֲצְבוּ... (בראשית מ"ה, ה')

וצריך להבין, מה החשיבות הגדולה בשמחה עכשיו? באמת זה הזמן לשמוח? אולי גם לרקוד? צריך לקחת אחריות! נזכור שכל זה התרחש אחרי שיוסף נתן את קולו בבכי - חלק ממסכת הבכיות שלו שנשמעות בכל בית פרעה ובמצרים -

וַיִּתֵּן אֶת קִלְוֹ בְּבִכְיָו וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם וַיִּשְׁמַע בֵּית פְּרָעוֹה. (בראשית מ"ה, ב')

לאחר מכן מגיע שלב ההזדהות שלו בפני האחים -

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו אֲנִי יוֹסֵף הַעֹזֵד אֲבִי חַי וְלֹא יִכְלֹוּ אָחָיו לַעֲנֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהַלְוּ מִפְּנֵי. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו גִּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מִכְרַתֶּם אֹתִי מִצְרַיִמָּה. (שם ד'-ה')

והתגובה הישירה מהבכי היא - "חס ושלום שלא תהיו עצבים". ואם זו המסקנה וההוראה הראשונה של יוסף מכל הפרשה עם אחיו - צריך להבין מה החשיבות הגדולה שלה. שני פירושים אפשריים ומוכרחים ל-'ועתה אל תעצבו' הם - האחד שהוא מתכוון 'ועתה, אל תעצבו מהדברים שאני עומד לומר לכם', והשני 'המבחן האמיתי שלכם הוא שלא תעצבו עכשיו, אחרי שהתוודעתי אליכם. כי אם עכשיו תהיו בעצבות - לא עשיתם את העבודה שלכם'.

¹ לשיעור קדם 'סיום הש"ס' של אחד הלומדים.

² הרמב"ן מרחיב על זה בפסוק "לא יסור שבט מיהודה" (וכנראה שהוא דיבר על זה בסמוך לחנוכה), שזה היה חטאם של החשמונאים, הכהנים קדושי

מִרְגְּלִים. שְׁנַיִם עֶשֶׂר אָנְחָנוּ אֲחִים בְּנֵי אָבִינוּ הָאֶחָד אֵינָנוּ
וְהִקְטַן הַיּוֹם אֶת אָבִינוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ הָאִישׁ אֲדֹנָי
הָאֶרֶץ בְּזָאת אֲדַע כִּי כְנִים אַתֶּם אֲחֵיכֶם הָאֶחָד הִנִּיחוּ אֹתִי
וְאֵת רַעְבוֹן בְּתֵיכֶם קָחוּ וְלָכוּ. וְהִבִּיאוּ אֶת אֲחֵיכֶם הַקָּטָן אֵלַי
וְאֲדַעָה כִּי לֹא מִרְגְּלִים אַתֶּם כִּי כְנִים אַתֶּם אֶת אֲחֵיכֶם אֲתָן
לָכֶם וְאֵת-הָאֶרֶץ תִּסְחָרוּ. וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שִׁקְיָהֶם וְהִנֵּה אִישׁ
צָרוּר כֶּסֶף בְּשָׂקוֹ וַיֵּרָאוּ אֶת צָרְרוֹת כֶּסְפֵיהֶם הֵמָּה וְאָבִיהֶם
וַיֵּירָאוּ. (ב"ט-ל"ה)

לכאורה, אחרי שהם ראו שהכסף של כולם נשאר בשקיהם הם היו אמורים להרגע קצת, ופחות לחשוש - 'הרי כולנו באותה סירה, אולי קרתה כאן טעות לכולם', ולמה הם יראים עבשיו יותר?

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֲנִי שְׂכַלְתֶּם יוֹסֵף אֵינְנוּ וְשִׁמְעוֹן
אֵינְנוּ וְאֵת בְּנֵימָן תִּקְחוּ עֲלֵי הַיָּד כְּלָנֶה. (ל"ו)

האם אנחנו שמים לב? - יעקב מדבר אליהם באופן ישיר ומאשים אותם בכך שהם אלו ששיכלו אותו מיוסף! רש"י אומר במקום -

אתי שכלתם. מלמד שחשדן שמא הרגוהו או מכרוהו כיוסף. נקשיב טוב - יעקב לא חושד בהם עבשיו על יוסף, זה וודאי אצלו. עבשיו הוא חושד שגם את שמעון הרגו או מכרו כמו שעשו ליוסף! כלומר יש מקום בנפש שחושב את זה כל הזמן. זה מבהיל.

הצעתו של ראובן

ראובן מציע כאן הצעה שבאה לרכך את האוירה הקשה -

וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן אֶל אָבִיו לֵאמֹר אֶת שְׁנֵי כְנֵי תְמִית אִם לֹא
אָבִי אֶנּוּ אֵלַי תִּנְּה אֹתוֹ עַל יְדֵי רְאֵנִי אֲשִׁיבֶנּוּ אֵלַיךְ. (ל"ז)

אנחנו בדרך כלל לא אוהבים את מה שמציע ראובן כי כבר קראנו את רש"י אבל ההצעה שלו היא מדהימה. הוא נפסיק להיות רעים - הוא לא התכוון באמת שיהרגו את בניו אלא השתמש בביטוי קיצוני על הרקע של דברי יעקב 'אותי שכלתם' והוא מנסה להציל את המצב כדי שיעקב יבין שהוא מתכוון ברצינות לכך שהוא רוצה לקבל על עצמו אחריות. אגב, היו לו ארבעה בנים, אז מה, הוא יבחר שניים מבין הארבעה? ואולי הוא רומז כאן רמז נוסף - 'יש כאן מישהו ששני בניו כבר מתו. קראו להם ער ואונן...!'. הוא אומר את זה מדם לבו כמי שמבקש להיות אחראי. אני מבטיח לכם שהוא לא באמת התכוון שיהרגו את בניו. אז מה הבעיה שלנו עם האמירה הזו? ובואו נראה את התגובה של יעקב -

וַיֹּאמֶר לֹא יָרַד בְּנֵי עִמְכֶם כִּי אֲחִיו מָת וְהוּא לְבָדוֹ נִשְׂאָר
וְקָרְאָהוּ אֶסֶן בְּדָרָךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ כִּהֵן וְהוֹרְדְתֶם אֶת שְׁבִיבְתִי
בְּיָגוֹן שְׂאוּלָה. (ל"ח)

ואגב, הזוה"ק מביא כאן דבר געוואלד ואומר שיוסף עצמו היה בבור שלשה ימים לפני שהוציאוהו ומכרוהו לישמעאלים), הוא מכריז "את האלהים אני ירא" ומשנה את התוכנית (גם הוא עבר שינוי תוכניות בגמר הדיון, שאחרי שהחליטו להרוג אותו ושמו אותו בבור שינו ברגע האחרון את גור הדיון למכירתו לעבד), הוא אוסר את שמעון לבד (זה שיחד עם לוי היו אלו שעמדו מאחורי המזימה להרוג אותו).

אגב, צריך להבין, הרי אם הם מרגלים מסוכנים כאלה, איך הוא משחרר אותם? אסור לשחרר מרגלים ואפילו אחד מהם אתה לא משחרר!

עלייתו של יהודה

בדרך במלון פותח 'האחד'³ את שיקו ומוצא שם את הכסף. יכולות להיות כל מיני תשובות למה דווקא הוא היה זה שפתח את השק, ולא נאריך בזה. מכאן הם מגיעים הביתה ומהנקודה הזו אני מבקש להתחיל את השיעור הפעם, מנקודה מכוונת זו שלא שמים אליה לב מספיק. רק זכיר דבר אחד נוסף שכבר הזכרנו בעבר - האחים נולדים בפרשת ויצא, ושם, מבין כל האחים, מסופר רק על ראובן. סיפור מכוון - הדודאים, שבזכותם נולדים יששכר וזבולון, דינה ויוסף (זה מופיע שם ברצף הפסוקים). לכאורה זה גם הגיוני שמספרים דווקא עליו כי הוא הבכור. בפרשת שלאחר מכן, וישלח, אנחנו מוצאים סיפורים גם על ראובן (מעשה בלהה) וגם על שמעון ולוי שמנהלים את כל המאבק בשכם.⁴ על יהודה אין שום מילה בינתיים ולכאורה גם אין סיבה שתהיה - הוא הרביעי והצעיר מבין הגדולים. יוסף כן מופיע בכמה הזדמנויות אבל לגביו מתחילה אנחנו יודעים שהוא בנה הכבור של רחל (סיבת נישואיו של יעקב לבנות לבן, ואכמ"ל). הפעם הראשונה שיהודה מופיע היא כאשר מגיעה ארחת הישמעאלים ויהודה אומר אל אחיו - "מה בצע כי נהרוג את אחינו", ונשים לב שזה היה כאשר ראובן לא היה בסביבה! האחים מקבלים את דברי יהודה ואז התורה עוברת לפרק שלם על הטרגדיה של יהודה ובניו, שהורידהו מגדולתו, בניו ואשתו מתים, הוא מוותר על חותמו, מטהו ופתיוליו, תמר ואז חוזרים ליוסף. הפעם הבאה שיהודה מופיע היא הנקודה שבה אנחנו מבקשים לפתוח היום, חזרת האחים הביתה אל אביהם, בלי שמעון. נראה את הפסוקים -

וַיֹּאמֶר אֶל אָחִיו הוֹשֵׁב כֶּסֶף וְגַם הִנֵּה בְּאִמְתַּחְתִּי וַיֵּצֵא לָבָם
וַיַּחְרְדוּ אִישׁ אֶל אָחִיו לֵאמֹר מַה זֹאת עֲשֵׂה אֱלֹהִים לָנוּ.
(בראשית מ"ב, ב"ח)

הביטוי "ויצא לבם" מופיע כאן בפעם הראשונה בתורה. גם "ויחרדו איש אל אחיו" - בניגוד ליצחק שנחרד 'חרדה גדולה', הם נחרדים ומבינים שהם עוברים משהו יחד - "מה זאת עשה אל-הים לנו".

וַיָּבֹאוּ אֶל יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֶרְצָה כְּנָעַן וַיִּגִּדוּ לוֹ אֵת כָּל הַקְּרָת
אֲתָם לֵאמֹר. דַּבֵּר הָאִישׁ אֲדֹנָי הָאֶרֶץ אֲתָנוּ קִשּׁוֹת וַיִּתֵּן אֲתָנוּ
כְּמִרְגְּלִים אֶת הָאֶרֶץ. וַנֹּאמֶר אֵלָיו כְּנִים אָנְחָנוּ לֹא הָיִינוּ

⁴ שאלה שצריך להעמיק בה אך לא הפעם - מדוע ראובן 'נמצא בצד' בסיפור שכם?

³ לוי, ע"פ רש"י וחז"ל.

עוד פעם הוא מדבר על 'הילד' ולא על אחיו. ואני רוצה לומר עכשיו משהו קשה - תגובתו של יוסף מובאת בפסוק הבא -

וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי שָׁמַע יוֹסֵף כִּי הִמְלִיץ בְּיָנָתָם. וַיִּסָּב מֵעֲלֵיהֶם וַיִּבֶךְ וַיִּשָּׁב אֲלֵהֶם... (שם, כ"ג-כ"ד)

הוא מסתובב ובוכה - ולא מהתרגשות! כשהוא מתרגש, נראה בהמשך, נכמרים רחמיו, הוא שוטף את הפנים ולא יכול להתאפק. כאן הוא בכה מאכזבה - 'זה מה שמדברים עכשיו ראובן, שמעון ולוי פה? הם עדיין באותו מקום אחרי עשרים ושנים שנה?'. ובואו נחזור לחשוב על פי הקודים שאנחנו מדברים עליהם בשבועיים האחרונים - אשמה ושליטה מול אחריות ותיקון, שמחה.

דרך מסוכנת

אני חוזר ליעקב ולאחים שמבקשים לירד למצרים עם בנימין - **וַיֹּאמֶר לֹא יֵרֵד בְּנֵי עִמְכֶם כִּי אֶחָיו מָתְ וְהוּא לְבָדוֹ נִשְׁאָר וַיִּקְרָאָהוּ אֲסֹן בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ בָּהּ וְהוֹרְדָתֶם אֶת שְׁיִבְתִּי בְּיָגוֹן שְׂאוּלָה.**

"כי אחיו מת והוא לבדו נשאר"? הרי אנחנו האחים נהיה אתנו! - לא, האח היחיד שהיה לו מת. "וקראהו אסון בדרך אשר תלכו בה" - לא בדרך הגיאוגרפית, אלא בדרך הזאת, שראובן הגדיר אותה לפני רגע, בדרך הזאת, בשיטה שלכם שאתם הולכים בה גם הוא ימות. 'הוא הבא בתור. אתם במדרון שלא ניתן יהיה לעצירה. לא רוצה לדבר אתכם. אתם מורידים אותי אבל שאולה. ומה עם הרעב? -

וְהָרַעַב כָּבֵד בְּאֶרֶץ. (מ"ג, א')

'אז נמות ברעב'.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלָו לְאָכֹל אֶת הַשֶּׁבֶר אֲשֶׁר הֵבִיאוּ מִמִּצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אַבְיָהֶם שָׁבוּ שִׁבְרוּ לָנוּ מַעֲט אָכֹל. (שם ב')

עוד רגע יהודה ידבר אל יעקב ויציע את ההצעה שלו ואנחנו נצטרך להתמודד עם השאלה הקשה - מה שונה מהותית בהצעה שלו מול מה שהציע ראובן לפני כן.

בין יהודה לראובן

עכשיו ברור שראובן כבר לא יכול לדבר, ויהודה 'תופס פיקוד'. זו הפעם הראשונה שהוא מדבר בפני אביו וגם בפני ראובן -

וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוּדָה לֹאמַר הֲעַד הָעֵד בְּנֵי הָאִישׁ לֹאמַר לֹא תִרְאוּ פָנַי בְּלִתִּי אֶחֱיִכֶם אִתְּכֶם. (ג')

שמנו לב להדגשה שלו? הוא אומר ליעקב - 'אבא, האיש המצרי הוא שהסב את תשומת לבנו לכך שבנימין הוא אחינו. כל הזמן הוא קורא לו 'אחיכם'.

יעקב בכלל לא מתייחס לראובן. הוא עונה כאילו לכולם, ויותר מזה - הוא אומר את דבריו לחלל האויר ואפילו לא לבניו - "וואמר לא ירד בני".⁵ ראובן הוא כמו אויר כלפיו. ונשמע את המילים - "לא ירד בני עמכם" - 'הוא הבן שלי, לא האח שלכם. תפסיקו לבלבל את המוח'. זה גם מזכיר מקום אחר - "הכר נא הכתנת בנך היא...". וזה ממשיך הלאה - "כי אחיו מת". לא, הוא לא אחיכם הקטן, רק הוא היה אח שלו, לא אתם.

ילד, נער, בן - רק לא אח

בתחילת ויגש, בנאומו של יהודה, הוא אומר ליוסף -

אֲדַנִּי שְׂאֵל אֶת עַבְדִּי לֹאמַר הִישׁ לָכֶם אֶב אוֹ אֶת. (מ"ד, י"ט)
לכאורה התשובה שלהם היתה צריכה להיות 'כן, יש לנו אב ויש לנו אח קטן'. אבל הוא עונים אחרת -

וַנֹּאמַר אֵל אֲדָנִי יֵשׁ לָנוּ אֶב זָקוֹן וַיֵּלֶד זָקָנִים קָטָן וְאֶחָיו מָת וַיִּוָּתֵר הוּא לְבָדוֹ לֹאמַר וְאָבִיו אֶהְיֶה. (שם כ')

'אבל שאלתי אם יש לכם אח! למה אתם עונים לי שיש לאבא שלכם 'בן זקונים קטן'? - זו בדיוק הנקודה, וזהו חלק מהוידוי של יהודה פה. מי שמפספס אפילו אות אחת מתחילת וישב ועד לסוף החומש - פספס את כל הפרשה. הכל שם מדויק. הנה גם כאשר שב ראובן אל הבור -

וַיִּשָּׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין יוֹסֵף בְּבוֹר וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו. וַיִּשָּׁב אֶל אֶחָיו וַיֹּאמֶר הִילֵד אֵינָנוּ וְאֵנִי אֵנָה אֲנִי בָּא. (ל"ז, כ"ט-ל')

הוא קורא לו 'יוסף', הוא קורא לו 'הילד', אבל הוא לא מתייחס אליו כאח שלו (למרות שליתר האחים המקרא מדייק וישב אל אחיו).

נכון, כאשר המשנה למלך מאיים לקחת את אחיהם האחד, הם אומרים -

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אֶחָיו אֲבָל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אֶחָינוּ... (מ"ב, כ"א)

הנה סוף סוף הם מכנים את יוסף 'אחינו', ואנחנו מפתחים קצת ציפיות, אבל הם מיד ממשיכים ואומרים -

אֲשֶׁר רְאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהַתְחַנְּנוּ אֵלָינוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ עַל-כֵּן בְּאֵה אֵלָינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת. (שם)

ומבאר שם הרמב"ן שהם הצטערו רק על אופן ההתייחסות ליוסף, על האכזריות שנקטו בה כלפיו, ולא על עצם המכירה או הרצון להריגתו. הם לא אומרים 'אבל אשמים אנחנו על המכירה או על ההריגה'. וגם ראובן שוב חוזר ואומר להם -

וַיַּעַן רְאוּבֵן אֹתָם לֹאמַר הֲלוֹא אֶמְרָתִי אֲלֵיכֶם לֹאמַר אֵל תַּחֲטְאוּ בְּיָלֵד וְלֹא שָׁמַעְתֶּם וְגַם דָּמוֹ הִנֵּה נִדְרָשׁ. (שם כ"ב)

יעקב והרועים, הוא אומר "ויאמר להם אחי מאין אתם", והם עונים בלוקניות - "ויאמרו מחור". "ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור? - ויאמרו ידענו...". הם מתייחסים אליו בחוסר סבלנות כאילו הוא איזה נודניק...

⁵ מנהגו של המקרא בעת מתח בין אנשים הוא להשמיט את מילת הייחוס שצריכה להיות ביניהם, במיוחד כאשר צד אחד כן משתמש בה. למשל אצל

שליט"ה...). יש לי אפס שליטה על מה שיקרה עוד רגע, אפס שליטה על הפיתויים שיכולים לבוא לי מכל פינה בכל רגע, על אשת פוטיפר וכו', יש לי שליטה רק על דבר אחד - להיכנע בפני הקב"ה ולומר 'רבש"ע, אין לי שום שליטה, אתה מנהל את העולם ואתה אוהב אותי ולכן בראת אותי ואני חלק אלוה ממעל. והמקום שבו אני נמצא כעת הוא לא באשמתי, אבל הדרך לצאת ממנו היא באחריותי'. זה משפט שיכול לשנות את כל החיים כאשר מעמיקים בו ומאמצים אותו.

'מה אני יכול להבטיח לך, אבא?', אומר יהודה - 'רק דבר אחד. שאני ערב לו בעולם הזה ובעולם הבא'. ערבות במובן ההלכתי משמעותה היא שאני - הוא. אני כנכנס לנעליים שלו ונמצא כאן במקומו על כל המשתמע מכך. אין אני יותר, אלא הוא. איך זה יכול להיות? - כי אנחנו אלוקות, כי אנחנו אחד. 'אני עושה תשובה על כל כך הרבה דברים אבא, ומרגע זה אני הופך להיות ערב'. יש דעה בגמרא שכל דיני ערבות נלמדים מהפסוקים הללו. 'אני לא מבטיח שאני אביא אותו או אציג אותו, אתה לא תהרוג את שני בני ואני באמת לא יודע מה יהיה, רק דבר אחד - כשאני מקבל על עצמי ערבות, אני מתבטל לאלוקות, בעולם הזה ובעולם הבא'.

קחו מזמרת הארץ - עם דבש

כִּי לִזְמַרְתֶּם אֶת־הַמְּהֻמָּה־זֶה שֶׁבָּנוּ זֶה פְּעָמִים. (שם)

'עכשיו אבא אנחנו רק מתעכבים'. יש כאן שני מנהיגים שמחכים להם המון זמן, וברגע שאנחנו רואים שהם מתחילים לפעול בכיוון הנכון אנחנו רואים פתאום בפסוקים חיפזון, מהירות - 'ולא יכול יוסף להתאפק', 'מהרו ועלו אל אבי', 'רדה אלי אל תעמוד'. ט-ט-ט-ט-ט-ט... הלו, מה קרה? הרי חיבת עשרים ושתיים שנה בלי לשלוח וואטסאפ אחד, אז מה פתאום המהירות הזו עכשיו? - כי כשהקב"ה מחליט לגאול אותנו זה לא יכול להתעכב לשניה, ועדיין יישאר בשיא הרוגע והנחת. אין שום אישור לחכות יותר. אגב, את המילים "ולא יכול יוסף להתאפק", צריך להבין לאו דווקא במובן של אי יכולת אלא שאסור לו להתאפק, כמו "לא תוכל לתת עליך איש נכרי". אסור לך. מהרגע הזה, אין ליוסף שום רשות להתאפק עוד. וכך אצל יהודה - "כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמיים".

יעקב שומע את דברי יהודה ומשנה גם הוא את המוסיקה של דבריו -

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם כֵּן אֶפְוֹא זֹאת עֲשׂוּ... (י"א)

'או! ככה? אז זאת עשו...'. אגב, הביטוי 'אם כן' נשמע לנו פשוט, אבל הוא מופיע כאן גם במובן של כנות, כמו - 'אם כנים אתם...'. והנה השינוי -

...קָחֵנוּ מִזְמַרְתִּי הָאָרֶץ בְּכָל־יְמֵי הַיּוֹרֵדוֹ לְאִישׁ מִנְחָה מְעַט צָרִי וּמְעַט דְּבִשׁ נִכְאֵת וְלֹט בְּטָנִים וּשְׂקָדִים. (שם)

זוכרים שהיתה פה פעם באזור ארחת ישמעאלים שנסעה עם נכאת צרי ולט לפני עשרים ושתיים שנה? אבל הפעם זה יהיה עם 'מעט דבש', עם מתיקות.

אִם יִשְׁךָ מִשְׁלַח אֶת אַחֵינוּ אֲנִינוּ נִרְדֶּה וְנִשְׁפָּרָה לְךָ אָכֵל. וְאִם אֵינְךָ מִשְׁלַח לֹא נִרְדֶּה כִּי הָאִישׁ אָמַר אֲלֵינוּ לֹא תִרְאוּ פָנַי בְּלִחְתִּי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם. (ד"ה)

אין כאן משפט אחד בלי המילה 'אחיים' - 'האיש הוא זה שמחדיר בנו שהוא אחינו. אתה צודק, אצלנו הוא לא היה אח'. יהודה, שעושה את התיקון הגדול ומקבל על עצמו את האחריות, אומר לאביו - 'כן אבא, בתחילת הדרך כשדיברנו איתך, עדיין לא החשבנו אותו כאח'. וזה מה שהוא אומר גם למשנה למלך המצרי - 'אתה החדרת בנו את ההכרה שהוא אחינו'.

וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לְמָה הִרְעַתְּם לִי לְהִגִּיד לְאִישׁ הַעוֹד לְכֶם אָח. (ו')

זו הפעם הראשונה אחרי הרבה מאד זמן שיעקב נקרא כאן ישראל. זו מהפכה וזה מתרחש כשהוא בדרך למטה, כשהרעב כבד בארץ והוא מבין שתכף הכל כבר נגמר - שם הוא חוזר להיות ישראל. והוא אומר לבניו - 'תענו לי דוגרי, הוא כן אח שלכם או לא אח שלכם?'.
וַיֹּאמְרוּ שְׂאוּל שְׂאוּל הָאִישׁ לָנוּ וְלִמְוֹלָדֵינוּ לְאִמֵּר הַעוֹד אֲבִיכֶם חַל הָיִשׁ לְכֶם אָח... (ח')

ורש"י מסביר במקום -

לנו ולמולדתנו... אפילו עניני (נ"א עצי) עריסותינו.

'יש לו למצרי הזה איכוני שב"כ אפילו בתוך חדרי השינה שלנו, הוא יודע הכל - אי אפשר להסתבך איתו. אבל אתה צודק אבא, הוא זה שאמר את המילה 'אח', לא אנחנו'. והנה יהודה מתרומם מתוך אחיו, והכתוב מדגיש שהוא מדבר 'אל ישראל אביו'. אל כל אחד מאיתנו -

וַיֹּאמֶר יְהוֹדָה אֶל יִשְׂרָאֵל אֲבִיו שְׁלַחָה תִנְעַר אֶתִּי וְנִקְוָה וְנִלְכָה וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת גַּם אֲנַחְנוּ גַּם אַתָּה גַּם טַפְנוּ. (שם ט')

"ונחיה ולא נמות" - זו המוסיקה שצריך לשמוע פה עכשיו. 'אבא, אנחנו לא נמות. אנחנו נחיה, עם ישראל חי, אתה תחיה ואנחנו נחיה איתך'. חז"ל אומרים 'יעקב אבינו לא מת' - פה זו הפעם הראשונה שזה מופיע. לא נמות בעולם הזה ונחיה לעולם הבא.

אָנְכִי אֶעְרָבְנוּ מִיְדֵי תְּבַקְשׁוּנוּ אִם לֹא הִבִּיאֲתִי אֵלֶיךָ וְהִצַּגְתִּי לְפָנֶיךָ וְחָטַאתִי לְךָ כָּל הַיָּמִים. (י')

הפתרון לסכסוך הישראלי-פלסטיני

דבריו של יהודה קשים לכאורה. מה הוא בסך הכל מציע פה? הרי ראובן הציע לכאורה הרבה יותר בהצעתו! אני רוצה להזכיר אישה זקנה שהיתה מהלומדות הקבועות שלנו במגדל משך שנים ארוכות, בתיה לנצט ע"ה, שאמרה לנו פעם - 'אתה יודע למה אין פתרון לסכסוך הישראלי פלסטיני? אני אגיד לך. כי אין אף מנהיג שאומר את האמת, אין מי שיבוא ערב הבחירות לקלפי ויודה שאין פתרון לסכסוך הזה. רק לאלוקים פתונים'. זה כל כך פשוט וכל כך עמוק - צריך לזכור ולשנן לעצמנו שלי יש פה בעולם אפס שליטה (והיום הרי כל אחד הוא הרב

נולד לשלוט היא זו שיצרה את החיות הטורפות, אומר הזוה"ק, כי כולם חיים בתחושת הישרדות. האדם נולד כדי לעשות אור, כדי להתפלל, כדי להאמין בקב"ה ולדעת שהוא יכול להביא אלוקות לעולם הזה.

להפוך כל 'אחר' ליבן'

בואו נראה עכשיו את המוסיקה שבדבריו של יעקב שפתאום משתנה. קודם הוא הטיח בבניו "אותי שיכלתם", "והורדתם את שיבתי ביגון שאולה". הוא גם אמר להם "עלי היו כולנה" והוא התכוון - 'אני הולך לעשות את התיקונים שלי. אם כל זה קרה לי - הרי שגם אני צריך לתקן. עלי היו כולנה'.⁷

ואילו עכשיו הוא אומר -

... וְשִׁלַּח לְכֶם אֶת אֲחֵיכֶם אַחַר וְאֵת בְּנֵימִין וְאֶת פְּאֶשֶׁר שְׁכֵלְתִי שְׁכֵלְתִי שְׁכֵלְתִי. (שם)

רש"י אומר ש'אחיהם' זה שמעון ו-'אחר' זהו יוסף, והוא מביא את זה מלידתו של יוסף, שם אמרה רחל אימו -

וְתִקְרָא אֶת שְׁמוֹ יוֹסֵף לְאִמּוֹ יֹסֵף ה' לִי בֶן אַחֵר. (ל"ב"ד)

כל השנים התייחסנו אליו כאל אחר. תפקידו של יוסף הוא להפוך כל 'אחר' ל-'בן'. כל אחד שהוא עדיין 'אחר' צריך להחזיר אותו שיהיה בן.

"כאשר שכלתי שכלתי" - 'אני לא יודע בעצמי אם יש פתרון', אומר יעקב, 'אבל מעתה, אם ח"ו אהיה שכול זה אני, זה לא אתם. אתם סיימתם לשכל אותי, כי אתם בתהליך של תיקון. יכול להיות שזה ייקח לכם שלשת אלפים שנה, גלות ארוכה ואתם צריכים לקחת את זה בחשבון ולהיות מוכנים לזה'.

מתי יבכה יוסף בכי נורא? בסוף חומש בראשית, כאשר יבואו אליו האחים ויאמרו לו - "אביך צוה לפני מותו" (נ', ט"ז) ומבאר שם האור החיים הק' את כוונתם - 'תעשה טובה יוסף, הלואי שתעשה אותנו עבדים ואז הגזרה של הגלות שנגזרה לכל הדורות בגלל מכירתך תרד', ועל זה בכה יוסף - 'האני במקום אלוקים?!'.

אדם צריך לחשוב שהוא לא בא לעולם הזה בטעות, גם לא כדי לנוח כמו בבית מלון. באנו לפה כדי לתקן את העולם, אנחנו פה כי 'נתאוהה הקב"ה שתהיה לו דירה בתחתונים'. ואתה עצוב כי אתה חושב שאתה שולט - ונכשלת. כי אתה חושב שאתה אשם. תקשיב - בלי שמחה אי אפשר לעבוד את ה'. איך אפשר להגיע לשחרור הזה, לשמחה הזו? אם נשחרר את האני, את האגו.

ראובן הוא בעל תשובה שקשה לתאר. תחשבו דוגרי, את מעשה בלהה כל אחד מאיתנו היה עושה - אחרי מות רחל, אביו העביר את אהלו לאהל של בלהה השפחה והוא בא ותובע את קלונה של אמו! על זה הוא מאבד את הבכורה, את הכהונה ואת המלכות - כי הוא חושב ומנסה להמשיך לשלוט במצב,

רבנו רבי נחמן זיע"א היה אומר 'קחו מזמרת הארץ' - קחו איזה ניגון, זמר, ותזמרו את כל הרוע שבארץ, ומעתה תהיו אתם בביטול, כלים - "בכליכם". עד עכשיו לא הייתם כלים, עד עכשיו היו פה 'אשמים' ו-'מואשמים' ולכן לא ניתן היה להתוודע אליכם ולא היה ניתן לעשות כלום. יוסף האשים בדיבה רעה את אחיו, האחים האשימו את יוסף, ראובן האשים את שמעון ולוי, שמעון ולוי האשימו את עצמם - לא רוצה את כל זה, אומר יעקב.

בעל התניא מביא שבאשר אדם עושה חשבון נפש בתיקון חצות עם הקב"ה, שיכניס שם עוד משפט - 'רבש"ע וחוף מכל מה שאמרת והתוודיתי, הרי אתה זה שבראת אותי. זכויות היוצרים רשומות על שמך...!'

האדם להתפלל יולד

ועכשיו - כל האחריות אצלכם. 100% אחריות. ככה צריך ללמוד את כל התורה, מבראשית - אדם הראשון גורש מגן עדן כי הוא עסק באשמה ובנסיון שליטה. לא בגלל שהוא אכל או חטא. הוא נשאל 'המן העץ אשר צייתך לבלתי אכל ממנו אכלת?', והוא ענה לקב"ה - 'האשה אשמה, אתה אשם, ואני מתחבא כי אבדתי שליטה. אני ערום. אין לי שליטה על התשוקה שלי'.

נו, אז מה? מי אמר שצריכה להיות לך שליטה כל החיים, מותק? תפסיק כבר להיות כל החיים בלחץ. אין לך שליטה, יש לך רק יכולת להתפלל ואת זה אני אעשה נס ואתה תצליח. אתה רוצה שאני אעשה נס ואתה תצליח? אז תתפלל, תגלה את האלוקות שלך, תזדכך ויבוא משיח. אני שולט, לא אתה. כן, אני בראתי אותך ואם מישהו אשם פה זה אני.

וְכִסְף מְשִׁנָּה קָחוּ בְיַדְכֶם וְאֵת הַכֶּסֶף הַמּוֹשֵׁב בְּפִי אֲמַתְחֶתִיכֶם תְּשִׁיבוּ בְיַדְכֶם אוֹלֵי מְשָׁגָה הוּא. וְאֵת אֲחֵיכֶם קָחוּ וְקוּמוּ שׁוּבוּ אֶל הָאֵשׁ. (י"ב-ג"ג)

'אני לא יודע מה יהיה', אומר להם יעקב, 'אין לי שום בטחון חוץ מאשר בקב"ה' -

וְאֵל שְׁדֵי יָתֵן לְכֶם רַחֲמִים לְפָנַי הָאֵשׁ... (י"ד)

ורש"י מביא במקום -

וְאֵל שְׁדֵי. מעתה אינכם חסרים כלום אלא תפלה, הריני מתפלל עליכם...

'מעכשיו אתם כלים. נגמרו האשמים והשולטים, כולכם נכנסים לערבות, יהודה יוביל את זה - ואל שדי יתן לכם רחמים. רק תפילה עכשיו'.

האדם חושב שהוא נולד לעולם על מנת לשלוט, למשול, לרדות. זה לא נכון. הוא נולד להתפלל שיירד גשם⁶ ולתת שמות לכל הברואים, ורק אחרי שהוא יביא את כל העולם לאלוקות הוא יוכל לרדות בהם. הוא לא נולד לשלוט. המחשבה שהוא

⁶ עי' רש"י על בראשית ב', ה'

⁷ מעין מה שעשה לפני ששלח את המנחה לעשו אחיו, שהעביר את המנחה 'על פניו'. כדי שגם הוא יסיר את הכעס מפניו ויתקן את מה שצריך להיות מתוקן אצל עצמו ראה בהרחבה שיחת הרב לפר' וישלח תשפ"ב.

אפס אשמה, אפס שליטה. 'בלעדי' קוראים לנוסחה הזו - "בלעדי, אלקים יענה את שלום פרעה". "צדקה ממני" - רוח הקודש יוצאת ואומרת ממני היו הדברים. ורק אז יכולה להיות קבלת אחריות. אם תעצבו - אז אין אלוקות, אז מה אתם בכלל הולכים לעשות?.

חיים של עבודות ותיקונים

נראה את פסוקי הסיום של הפגישה הגדולה -
כִּי עֲבַדְךָ עָרַב אֶת הַנֶּעֱרָר מֵעַם אֲבִי... (מ"ד, ל"ב)

הרי מה הסברה שלך יהודה? הרי יוסף אמר מפורש שרק זה שחטא, זה שגנב, הוא יהיה לו לעבד, מול מה שאתם הצעתם שכולכם תהיו עבדים.

אגב, זה חלק מהסיפור שלנו שאנחנו חושבים לפעמים 'נו', כבר תיקנתי את הבעיה שבי' - לא תיקנת. אם אתה חושב שתיקנת אתה תיפול שוב על מנת שתתקן שוב ויותר לעומק בעז"ה. כשבא השליח של יוסף אל האחים ותופס את האחים, הם אומרים -

אֲשֶׁר יִמָּצָא אִתּוֹ מְעַבְדֶיךָ וְמָת וְגַם אֲנַחְנוּ נִהְיֶה לְאֲדֹנֶיךָ לְעֲבָדִים. (מ"ד, ט')

תיגידו, אתם לא זוכרים שפעם, לפני עשרים ושתיים שנה, רציתם להרוג מישהו ואח"כ אמרתם שהוא יהיה 'רק' עבד? מה אתם עושים עכשיו? - גם הם עדיין לא תיקנו את הטעון תיקון. גם הם בעבודות. **התעוררת הבוקר? סימן שאתה עדיין בעבודה ולא סיימת לתקן.** אבל בשמחה. אתם בלחץ? 'אל תעצבו', רק בשמחה.

מרגיע אותם השליח המצרי ואמר להם - לא, לא, מה פתאום. אתם בטח הייתם בלחץ. אצלנו לא הורגים ובטח מי שאינו אשר שלא צריך לשאת בשום עונש. חס וחלילה... וגם יוסף חוזר על זה ואומר -

...תְּחַלִּילָה לִּי מַעֲשֹׂת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגִּבִּיעַ בְּיָדוֹ הוּא יִהְיֶה לִּי עֶבֶד וְאַתֶּם עֲלוּ לְשָׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם. (שם, י"ז)

ואז בא יהודה עם הצעה משונה ומוזרה - שהוא יחליף את בנימין ויהיה לעבד במקומו. אבל לא אתה גנבת את הגביע, אז למה שתהיה עבד?

תחזיקו טוב, יודעים מה אומר יהודה ליוסף? - 'אני כן גנבתי את הגביע. אני ערב לו אז אני גנבתי. זה לא רעיון רוחני, זה משפטי. אני גנב. אמנם לא נתפסתי אבל זה סייעתא דשמיא. אני ערב אז אני - הוא!'

אותם תפסו...

לפני שנים העברתי שיעורים בכלל צלמון לאסירים ופעם ליווה אותי יהודי יקר בסוף השיעור ואמר - 'אתה יודע, הרב, מה ההבדל בינם לבינינו? - שאותם תפסו...'. יאללה, תפסיק לעשות רושם. כי בגלל הרושם הזה אתה עסוק כל היום באשמה ושליטה. מכירים את זה - 'קראת כבר את העיתון של

לנהל את העניינים. הרי רק בגלל ניסיונות השליטה שלך טעית. הרי יכולת להציל את יוסף - למה לא הבאת אותו לאבא חזרה? והתשובה - כי הוא חשב שהוא יעשה את זה מאוחר יותר, כשיחזור. ומי אמר לך שאתה בכלל תחזור? מי אמר שיהיה יוסף או שיהיה איך לחזור?

היה לך סבא רבא שקראו לו אברהם אבינו שהקב"ה אמר לו לקחת את יצחק ולהעלות אותו לעולה על המזבח - את נצח ישראל. והוא לא שאל 'אבל כתוב ב...', אבל אתה אמרת...! השאלה שאתה צריך לשאול את עצמך היא האם אתה בטל לאלוקות או לא? נכון זה קשה.

אחי, בחיים אתה לא תגיע

מובא בחז"ל משפט ידוע -

כל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב. (תנא דבי אליהו רבה כ"ה, א')

אמר על כך האדמו"ר מקוצק זיע"א -

שיהיה רק נגיעה למעשה אבות המעשים של האדם, ולא שיהיה כאבות העולם שכל ההשגות במעלתם אינו מגיע בתכלית. (ספר אמת ואמונה, פ"ו)

אחי, מעשיך לעולם לא יגיעו למדרגת מעשי אבותיך. אל תהיה מדומיין - לא יגיעו. אלא שצריך לשאוף שיהיה נגיעה בין מעשי למעשי אבותי, שיהיה קשר ביניהם, שיראו שאני באזור.

מעשי אבותי זה מה שעובר יהודה במעשה תמר. בהתחלה הוא ישב בבית דין והחליט שצריך להרוג את יוסף - אז בוא נראה מה אצלך. אשתך מתה, שני בניך. בוא נראה מי מנהל את העולם. נכון, אחרי זה אמרת לאחים - 'לא, לא, בואו נמכור אותו לעבד', אז בוא נראה מה שלומך יהיה כשנתת את החותמת והמטה והפתילים, את המלכות שלך כערבון לאשה שחשבת אותה לזונה. עכשיו, אחרי כל מה שקורה לו הוא נהיה כלי ואומר 'צדקה ממני!'

כמה זמן צריך יוסף כדי לעבור את התהליך הפנימי הזה להפיכתו לכלי, להיבטל אל האלוקות? אתם יודעים מה הולך יוסף לומר לאחיו בבאום?;

יש פיוט נפלא בתפילת הימים הנוראים שכבר הזכרנו אותו לא אחת -

חֲמוּל עַל מַעֲשֵׂיךָ וְתִשְׁמַח בְּמַעֲשֵׂיךָ...

שמעתי אותו היום וחשבתי שזו בעצם חוצפה ישראלית, שרק אנחנו יכולים לבוא לקב"ה ולומר לו - 'אבא תשמח. למה אתה עצוב מאיתנו? תשמח. תשמח במעשיך'. איזו חוצפה זו! - מתי הוא יוכל לשמוח? רק אם הוא יחמול. גם אני - קצת חמלה, תאהב אותך, תשמח. למה נפלת. כי הקב"ה רצה להזכיר לי שאני חייב אותו - 'מעתי אינכם חסרים אלא תפילה'. למה אתה בלחץ? 'כי זה לא מתאים לי שזה ייקרה לי ככה', האגו, התדמית החיונית שאני תופס את עצמי ומשדר כלפי חוץ - הרי הכל זה בלוף. תשחרר כבר, יא נפוח. אתה הרי אינך.

הרב קוק זצ"ל בעולת ראייה אומר שהניסיון הגדול אצל אברהם בעקדה היה שאחרי שהקב"ה אומר לו שלמחרת בבוקר הוא צריך להעלות את בנו על המזבח - הוא הולך לישון, קורא קריאת שמע ונרדם, כי צריך כח למחר. "וישכם אברהם בבוקר" - והוא מתעורר בבוקר מוקדם. עצם זה שהוא נרדם בידיעה שבבוקר הוא צריך להעלות את בנו בזה הוא עמד בניסיון. זה סוף הניסיון של העקדה. געוואלד.

להפסיק להאשים

מתי כבר מדבר ככה עם הילדים שלנו? מתי נפסיק כבר עם ההאשמות הללו? עם ההאשמות האלה אנשים קופצים מכל מיני מקומות. די כבר עם השליטות האלה - זה רע. זה רע!

וְעַתָּה אֵל תַּעֲצֹבוּ וְאַל יֵחָר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מִכְרַתְּם אֶתִּי הִנֵּה...

לא שלא מכרתם, בטח שמכרתם אותי ואתם צריכים להיות מודעים למה שעתים כל הזמן - "טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך". ר' אשר היה אומר שעצם העינוי הוא כבר דבר גדול. והוא אמר עוד משפט - 'הפחד שלא יידעו מה אני - איזו עוצמה יש לו'. תשחרר, אחי. הפחד הזה מקיים אותך.

וְעַתָּה לֹא אַתֶּם שִׁלַּחְתֶּם אֶתִּי הִנֵּה כִּי הֶאֱלֵהִים... (ח)

אתם מכרתם, אבל לא אתם שלחתם. אף אחד לא שלחת בחיים שלך, אתה רק שלחת. 'מוכרים - קונים'. הקב"ה החליט שהמכירה שלך תוביל לזה אבל באותה מידה הוא היה יכול להחליט שלא ייצא מזה כלום. מה הפתרון לסכסוך הישראלי פלסטיני? אין פתרון. 'לא-להים פתרונים'. תהיו כלים, בטלים - ועכשיו תפילה.

השחצנות הישראלית שלנו גורסת שאני יכול לפתור הכל, 'אני מר פתרונוביץ'. כן, גם הקב"ה עוזר, בכל זאת - 'היתה לי סייעתא דשמיא'. טוב יאללה, תשחרר את הפוזה...

אני יוסף

...וַיִּשְׁמַעֲנִי לְאָב לְפָרְעָה וּלְאֶדוֹן לְכָל בְּיֹתוֹ וּמִשָּׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם. (שם)

הם כבר יודעים שהוא אדון בכל מצרים, למה הוא חוזר על זה עכשיו? - שתי המילים הראשונות שיוסף אמר לאחים היו 'אני יוסף'. פירוש - 'וואו, עשרים ושתיים שנה לא חלמנו שאתה יכול להיות כזה. הרי באנו הנה וחופשנו אותך בשוק של זונות'. לא אני יוסף הצדיק, ואני לא יותר טוב מכם, ואני לא אומר שטעיתם, ואם הייתי במקומכם ייתכן מאד שהייתי דן אותי אותו דבר, בואו נעזוב את כל הסוגיה הזו - אני יוסף. מי אתה? אתה זבולון? אתה גד? אני יוסף, נעים להכיר.

"וי לנו מיום דין וי לנו יום תוכחה", אוי לאותה בושה. 'אני יוסף' - כמה פשוט.

השפת אמת זיע"א אומר על המילים "אשר מכרתם אותי" - יישר כח שמכרתם אותי מצריימה. בזכות זה אני יוסף. בזכותכם היה לי הניסיון עם אשת פוטיפר ועמדתי בו, כי אם לא היה לי הניסיון הזה הייתי כנראה עוד ראש כוילל...

הבוקר? על הפרשה הראשונה כבר שמעת? - תגידו אתם נורמלים? אז הקב"ה עשה לך נס ולא - לו.

האדמו"ר הזקן זיע"א מגדיר את המושג ערבות בהלכה באופן שלא יאמן. יהודי עשה קידוש בשבת ויצא ידי חובה, אבל אם הגיע אחר כך מישהו שלא שמע קידוש - אז אני יכול לעשות לו קידוש. ולא רק פעם אחת אלא אינסוף פעמים עד צאת השבת אני יכול לחזור ולקדש עבור יהודים שלא שמעו קידוש עדיין. הסיבה שמופיעה בהלכה היא ש'כל ישראל ערבים זה בזה', אבל בעומק, כל ישראל ערבים משמעו שאם יש עוד יהודי אחד שלא יצא ידי חובת הקידוש וזה הסתבר לך עכשיו, אז מסתבר רטרואקטיבית שגם אתה עדיין לא יצאת ידי חובה. מה שיצאת ידי חובה קודם היה כי לא ידעת על אותו יהודי שלא יצא, אבל הנה הוא פה לפנינו - אז גם אתה לא יצאת יד"ח.

ר' **אשר פריינד** זיע"א הסתובב פעם הירושלים בשבת והיו שם ילדים שצעקו 'שאבעס', אז הוא הסתובב אליהם בתמימות ושאל - 'למה אתם צועקים עלי?'. הם נבהלו ממנו, אבל הוא אמר - 'גם לי יש בעיות עם שאבעס אז חשבתי שאתם צועקים עלי'. הוא באמת האמין שזה הוא, אלא מה? יש לי נס והקב"ה עשה שאני לא אחלל שבת? - 'מעתיא אינכם חסרים אלא תפילה'. ההוא מחלל שבת? אני מחלל שבת, אני לא עשיתי קידוש. אני יוסף.

מול הערבות הזו יוסף לא יכול להתאפק, ומי שיעבור על הנאום של יהודה לעומק יגלה שיהודה אומר לו - תודה לך אזוני. בהתחלה ששאלת "היש לכם אב או אח" לא הוצאנו את המילה אח מהפה, היינו ב"ילד זקונים קטן". כן לא היה לנו אח מעולם. היה לנו אח 'רודף' כמו עשו, כמו ישמעאל, אשם, ובזכותך יש לנו אח, אבל עכשיו עם כל הכבוד לך זוז הצידה, כי בזכות אבא שלי יש עכשיו ערבות. עכשיו הבנת שיש מלכות? זאת מלכות! ספירת 'המלכות' היא הלבנה, שאין לה משלה כלום וכל אורה הוא אור השמש והיא מאירה בכל מציאות. מרגע זה יש מלכות. כתוב בספה"ק על הפניה של יהודה ליוסף - "בי אזוני", שבי, במלכות, גם אתה נמצא בתוכי.

וישכם אברהם בבוקר

מי שחושב שערבות זה רק מילים גדולות, אז בוא נחזור למה שפתחנו בו בתחילה, בשמחה שיוסף מצוה על אחיו -

וְעַתָּה אֵל תַּעֲצֹבוּ וְאַל יֵחָר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מִכְרַתְּם אֶתִּי הִנֵּה...
(מ"ה, ה')

אי אפשר להבין את מה שרוצה יוסף אם לא עוברים בראש ממוד (mode) של שליטה ואשמה למוד של תיקון ואחריות. אם נשארים בהבנה המקורית של ההאשמה אז התגובה לדברי יוסף תהיה - 'ואל יחר? בטח שייחר!' - רק לחשוב מה עומדים הילדים שלי לעבור עכשיו שלשת אלפים שנה בגלל המכירה הזו... איך אני יכול לישון בלילה? - הלו, אולי תשאל במקום איך אפשר שלא לישון בלילה? מה עם האמונה שלך? אם אתה לא ישן בלילה יש לך בעיה באמונה.

אף פעם לא שמנו לב בסיפור לנקודה הזו - הוא נישק אותם אחד אחד, ורש"י אומר -

וינשק. הוסיף בנשיקה, מנשק והולך דיביישי"ר בלע"ז:

איך עושים את ההוספה הזו בנשיקה? - ורק אחרי כן דברו אחיו איתו. כל הדיבורים שלו לא עזרו כלום, רק נשיקות ובכי.

והקל נשמע בית פרעה לאמר באו אחי יוסף... (ט"ז)

איזה קול נשמע בית פרעה? הרי כבר בפסוק ב' נאמר 'וישמעו מצרים וישמע בית פרעה!' - לענ"ד הקול של הנשיקות הוא זה שנשמע בבית פרעה. מוסיף בנשיקה, מנשק והולך - ומה נשמע? 'באו אחי יוסף'. עבשיו הם אחיו של יוסף.

זה מה שאני יוסף עברתי, אני 'וישקהו מנשיקות פיהו', אני אכלכל אתכם ואת טפכם' - לא כי כתוב אלא כי אני מנשק. כל אחד שיהיה מי שהוא.

אני יוסף. אבא ברך אותנו - 'קחו מזמרת הארץ בכליכם' ועבשיו משקיבלתם את הערבות יש לכם כלים ואיתם גם אתם יכולים ללכת למצרים כמו יוסף.

מנשק והולך

ועבשיו השיא. הוא ממשיך לדבר אליהם אבל האחים עדיין נבהלים מפניו ומרוחקים ממנו. הוא עובר לכל מיני נושאים שנראים כפחות דחופים לדון בהם באותו הרגע -

מָה־רָו וְעָלוּ אֶל אָבִי וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר בְּנֵי יוֹסֵף שָׁמְנֵי אֱלֹהִים לְאֲדוֹן לְכָל מִצְרַיִם רְדֵה אֵלַי אֶל תַּעֲמֹד. וַיִּשְׁבֹּת בְּאָרְץ גִּשְׁוֹן וְהָיִיתָ קְרוֹב אֵלַי אֲתָהּ וּבְנֵיךָ וּבְנֵי בְנֵיךָ וְצִאֲנֶךָ וּבְקָרְךָ וְכָל אֲשֶׁר לְךָ. וְכָל־כִּלְתֵּי אֲתָךְ שֵׁם כִּי עוֹד חֲמֵשׁ שָׁנִים רָעַב פֶּן תִּתְרַשׁ אֲתָהּ וּבֵיתְךָ וְכָל אֲשֶׁר לְךָ. וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רְאוֹת וְעֵינֵי אָחִי בְנֵימִין כִּי פִי הַמִּדְבָּר אֲלֵיכֶם. וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֵת כָּל כְּבוֹדִי בְּמִצְרַיִם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר רָאִיתֶם וּמַה־רַתֶּם וְהוֹרַדְתֶּם אֵת אָבִי הַנֶּה. (ט"י-ג)

מה זה כל הפרטים האלה עבשיו? זה סובל דיחוי לשלב יותר מאוחר - הם עוד לא נושמים... רק כאשר הוא מנשק להם הם 'חוזרים לחיים' -

וַיִּפֹּל עַל צַוְאָרֵי בְנֵימִין אָחִיו וַיִּבְכֶּה וּבְנֵימִין בָּכָה עַל צַוְאָרָיו. וַיִּנְשֹׁק לְכָל אָחִיו וַיִּבְכֶּה עֲלֵהֶם וְאָחִרֵי כֵן דִּבְּרוּ אָחִיו אִתּוֹ. (י"ד-ט"ו)

(ט"ו)

השיעור מוקדש להצלחת
בני משפחת אסא הי"ו

לרפואת
חוריה בת אסתר
ויניב בן אחובה

ולהבדיל לע"נ
חללי, טוב ראו ומלאכי ז"ל בני חוריה ויניב

ר' יעקב ב"ר מנחם נאמן ז"ל
ר' חיים ישראל ב"ר בן ציון קורניש ז"ל
הרב גדעון ב"ר אלכסנדר חיים פרל ז"ל
הרה"ח יעקב דוד ב"ר עובדיה פרלמטר ז"ל
ודוד בן פיבי בן שושן ז"ל

להקדשת שיעורים ניתן לפנות בהודעת וואטסאפ
לעמנואל - 054-7500516